

Alytaus
miesto
savivaldybės

**VISUOMENĖS
SVEIKATOS
BIURAS**

PATVIRTINTA
Alytaus miesto savivaldybės
tarybos
2018 m. gruodžio 20 d.
sprendimu Nr. T-402

**ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS 2017 METŲ ATASKAITA**

Parengė visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči
visuomenės sveikatos stebėseną ir sveikatos
prižiūrą mokyklose,
Ingrida Geraltauskaitė

Alytus, 2018 m.

TURINYS

ĮVADAS	3
1. BENDROJI DALIS	4
2. SPECIALIOJI DALIS. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas (raudonoji zona).....	12
2.1. Mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo	12
2.2. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių susijusių su narkotikų vartojimu.....	13
2.3. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai).....	15
2.4. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis	16
3. ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO VYKDYTI TYRIMAI	18
3.1. Alytaus miesto jaunų žmonių (16 – 22 m.) Saugaus eismo kompetencijos įvertinimo tyrimas 2017 m.	18
IŠVADOS.....	19
REKOMENDACIJOS	20

Kopija tikra

IVADAS

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro vykdoma visuomenės sveikatos stebėseną leidžia įvertinti Alytaus miesto savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius. Analizuojant šią informaciją planuojamos ir įgyvendinamos savivaldybės visuomenės sveikatos stiprinimo priemonės, informuojami savivaldybės politikai bei užtikrinamas efektyvus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) ir savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų savivaldybės teritorijoje įgyvendinimas.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną vykdoma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. V-488 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. V-1387 redakcija) „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Parengtas Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projektas, jame įvertintas 51 savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklis ir išanalizuotos 4 prioritetinės savivaldybės visuomenės sveikatos problemos: mirtingumas dėl nukritimo, dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, nusikalstamumo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis.

Rutiniais metodais ir per atrankinę apklausą surinktų savivaldybės pagrindinių rodiklių sąrašo rodiklių reikšmės vaizduojamos savivaldybės pagrindinių rodiklių sąrašo profilyje, taikant „šviesoforo“ principą (nuo geriausiojo žalio, per geltoną prie blogiausiojo raudono). Šioje ataskaitoje pateikiami teminių rodiklių sąrašų stebėsenos rezultatai.

Pabrėžiame, kad kai kurių pagrindinių rodiklių sąrašo (toliau – PRS) projekte numatytų rodiklių šioje ataskaitoje nepateiksime, nes ketinama rengti jų skaičiavimo metodologijas ir vykdyti jų stebėseną, patvirtinus rodiklio sąrašą sveikatos apsaugos ministro įsakymu.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2017 m. ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro, Lietuvos statistikos departamento, Ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistine informacija. Rengdami šią ataskaitą vadovavomės ir Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu spaudiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2017 m.“

Kopija tikra

1. BENDROJI DALIS

Pirmojoje lentelės skiltyje pateikiami savivaldybių rodikliai, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrojoje skiltyje pateikiama Alytaus miesto savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiojoje – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtojoje – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktojoje – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštojoje – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis, 2017 m.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis savivaldybės/ Lietuva
1	2	3	4	5	6
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	77,7	75,7	70,7	77,8	1,03
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	35,3	31,3	23,1	39,3	1,1
1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	15,3	26,5	0	75,4	0,6
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	46	44,4	7,6	100,1	1,0
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	16	25,9	0	65,5	0,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, 1 000 gyv.	97,2	76,3	36	225	1,3
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyv.	3,2	3,5	0,3	9	0,9
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	2,8	2,1	0,3	8,2	1,3
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	-14,5	13,8	-29,8	1,8	1,0
1.2. Sumažinti socialinę-ekonominę gyventojų diferenciaciją šalyje ir bendruomenėse					
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	90,1	99,3	31,6	223,9	0,9
Standartizuoto mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y89) 100 000 gyv.	90,5	97,8	29	187,2	0,9

Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyv.	153,4	159,1	54,9	360,9	1,0
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.	26,9	26,4	2,8	98,8	1,0
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji atvejai)	47,9	39,5	0	104,8	1,2
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,6	1,1	0	3,8	0,6
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus gr. 10 000 gyv.	102	145,1	70,7	220,9	0,7
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, 10 000 gyv.	69,4	68,3	42,5	127,4	1,0
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	78,2	70,7	0	108,7	1,1
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį					
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	3,8	5	0	26,6	0,8
Standartizuoto mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyv.	3,8	4,9	0	25,5	0,8
Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	26,8	15	0	71,2	1,8
Standartizuoto mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyv.	25,4	14,7	0	74,8	1,7
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių					
Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	5,8	8,8	0	30,4	0,7
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyv.	5,5	8,7	0	34,5	0,6
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	0	3,2	0	15,4	0,0
Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius (V00-V99) 100 000 gyv.	59,4	61,8	22,9	155,6	1,0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra

3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą

3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir priėmimą

Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyv.	5,8	3,9	0	12,6	1,5
Standardizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyv.	7,3	4	0	16,6	1,8
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyv.	15,3	20,5	3,3	57,8	0,7
Standardizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyv.	13,8	20,2	3,3	59,5	0,7
Nusikalstamumo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyv.	92	53,6	0	281,5	1,7
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiiais	271,7	186,9	69,4	376,9	1,5
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	232,9	164,7	38,5	344,2	1,4

3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius

Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	17,1	34,3	8,8	66,7	0,5
--	------	------	-----	------	-----

4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius

4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais

Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	36,2	33,1	15,8	65,7	1,1
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	7,4	6,5	2,7	9,6	1,1

4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, priėmimą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą

Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,4	2	1,3	7	1,2
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	4,2	7,7	2,1	13,3	0,5
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	11,6	9,1	6,7	11,6	1,3
Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	3,8	3,9	0	14,8	1,0
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis B20-B22, B23 (B23.0-B23.2, B23.8), B24, Z21, A50 (A50.0-A50.7, A50.9), A51-A53, A54 (A54.0-A54.6, A54.8, A54.9), A56 (A56.0-A56.4, A56.8) 10 000 gyv.	1,3	3,1	0	8	0,4

4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą

Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	0	3	0	27	0,0
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	95,1	93,5	86,6	99,4	1,0
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokiušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	95,2	93,7	87	100	1,0
Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	27,3	16,4	2,2	57,9	1,7
Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	22,2	18	6	26,9	1,2
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1 000 gyv.	6,2	5,4	0	18,8	1,1

4.4. Stiprinti lėtinų neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę

Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	649,9	795,9	379,6	1465,2	0,8
Standartizuoto mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	640,4	773,3	585,3	1063,6	0,8
Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	295,2	282,7	175,1	476,7	1,0
Standartizuoto mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	280,9	274,7	177,2	477,9	1,0
Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	159,1	189,8	94,9	544,6	0,8
Standartizuoto mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	154,7	183,9	107,7	447,4	0,8
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	82	62,3	23	205	1,3
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje	65,1	48,6	12,1	65,1	1,3
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje	69,3	52,8	28,4	72,2	1,3
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje	62,3	52,2	21,9	66,1	1,2
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje	45,3	40,8	21,7	57,6	1,1

Pagal 1 lentelėje pateiktų PRS rodiklių reikšmių Alytaus miesto savivaldybėje palyginimą su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**): vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, mirtingumas dėl savižudybių, susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ m. amžiaus gr., mirtingumas dėl transporto įvykių, pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių, gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais, apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui, kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių, tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.), vaikų, neturinčių ęduonies pažeistų, plombų ir išrautų dantų, dalis (proc.), mirtingumo / standartizuoto mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje, tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje.

Didesniosios dalies Alytaus miesto rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkių atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį.

Dalis Alytaus miesto savivaldybės rodiklių patenka į Lietuvos vidurkių prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudonoji zona**): išvengiamas mirtingumas, mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius, sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis, mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo, mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, nusikalstamumo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis, šeimos gydytojų skaičius.

Pagrindiniai demografiniai rodikliai

Alytaus miesto savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius sparčiai mažėja. Lietuvos sveikatos departamento duomenimis, Alytaus mieste 2018 m. pradžioje gyveno 51 534 gyventojai (46 proc. vyrų ir 54 proc. moterų), nuo 2015 iki 2018 m. gyventojų sumažėjo daugiau nei 7,3 proc. (4 080 gyventojų). Visa Lietuva per minėtą laikotarpį prarado 112 361 gyventoją (2 lentelė).

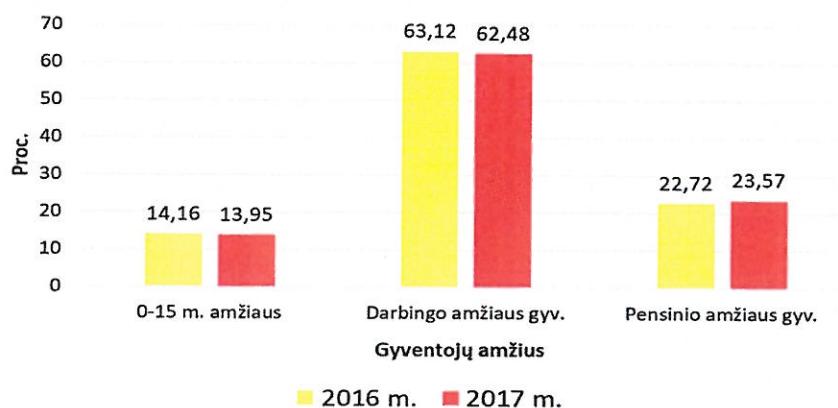
2017 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 847,9 tūkst. gyventojų, o metų pabaigoje 2 808,9 tūkst., t. y. 39 tūkst. sumažėjo Lietuvos gyventojų per metus (1,4 proc.), panašiai kaip ir 2016 m. – 40,7 tūkst. (1,4 proc.).

Metai	Alytaus miesto savivaldybė	Vidutinis Alytaus gyventojų skaičius	Lietuva	Vidutinis Lietuvos gyventojų skaičius
2018	51 534	X	2 808 901	X
2017	52 792	52 163	2 847 904	2 828 403
2016	54 431	53 612	2 888 558	2 868 231
2015	55 614	55 023	2 921 262	2 904 910

2 lentelė. Alytaus miesto ir Lietuvos gyventojų skaičius 2015–2018 m. (metų pradžioje)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis, Alytaus mieste 2016–2017 m. gyventojų struktūra per daug nesikeitė, tačiau 2017 m. Alytaus mieste sumažėjo 18–44 m. amžiaus gyventojų, ir padaugėjo pensinio amžiaus gyventojų (1 pav.)

1 pav. Alytaus miesto gyventojų struktūra 2016–2017 m. (proc.).

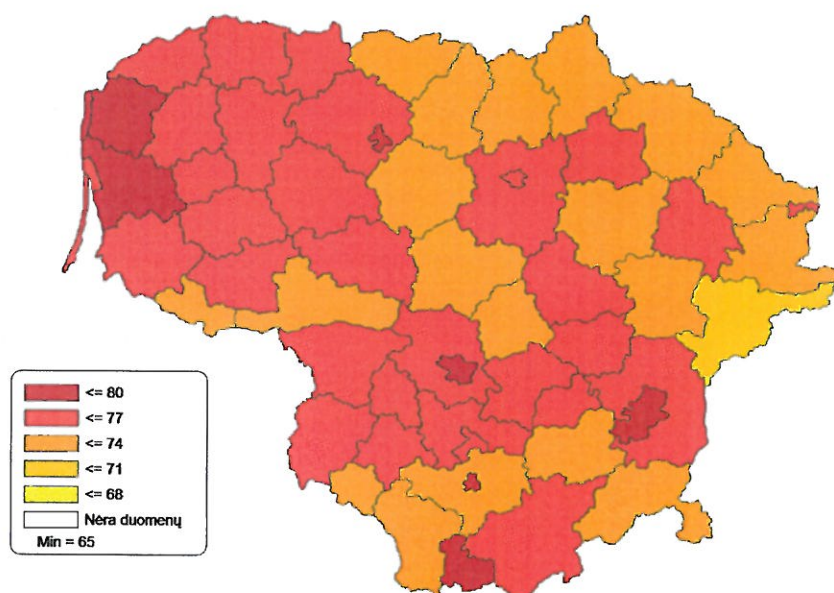
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvoje 2017 m. gimė 28 696 kūdikiai, o Alytaus mieste – 491 kūdikis. Lietuvoje mirė 40 142 žmonės, t. y. 964 asmenimis mažiau negu 2016 metais. 2017 m. 100 000 gyventojų teko 1 419,2 mirusiojo, Alytaus mieste mirė 637 gyventojai (327 moterys ir 310 vyrų). 2017 m. Lietuvoje mirė 19 286 vyrai ir 20 856 moterys, lyginant su 2016 m. – 78 moterimis daugiau.

Labai sumažėjo Lietuvoje mirusių kūdikių (vaikų iki 1 metų) skaičius. Mirė 85 kūdikiai, lyginant su 2016 m. – 54 kūdikiais mažiau. Alytaus mieste 2017 m. mirusių kūdikių nebuvo, 2016 m. 4 kūdikiai (2015 m. – 3).

Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė 2017 m. buvo didesnė už Alytaus apskrities ir Lietuvos vidurkį, atitinkamai 77,7 m. (Alytaus miesto), 75,2 m. (Alytaus apskrities) ir 75,7 m. (Lietuvos). Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė lyginant su 2016 m. pailgėjo 2,2 metais.

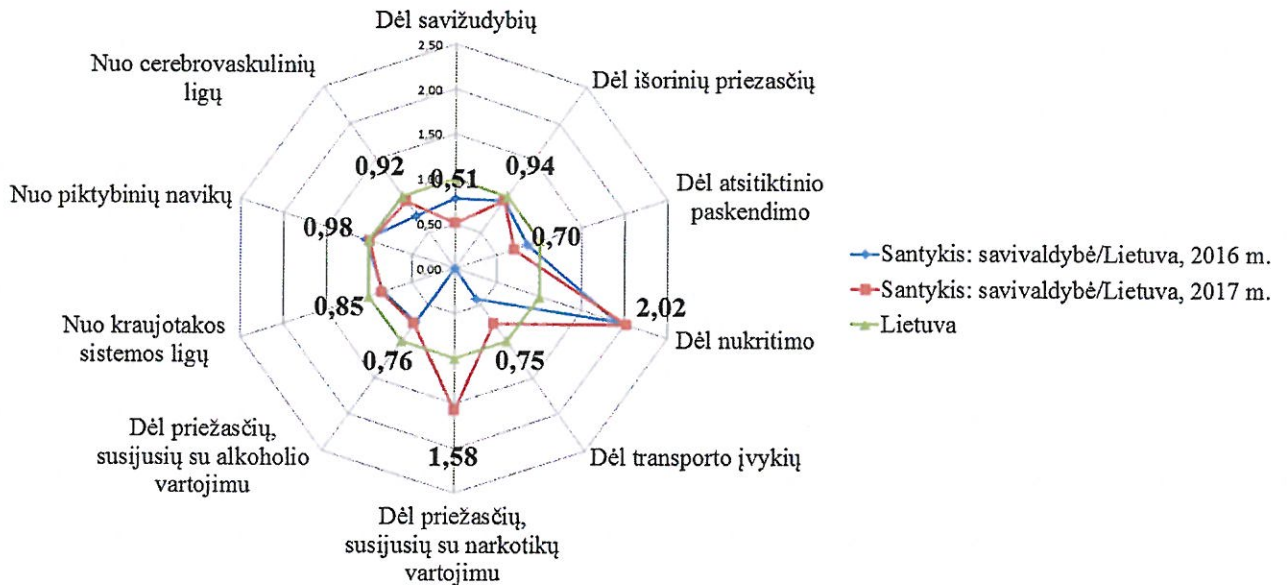
Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai tarp savivaldybių yra nedideli. Lyginant su Lietuvos vidurkiu, labiausiai išsiskyrė Vilniaus m. (77,8 m.), Alytaus m., Klaipėdos r. ir Šiaulių m. gyvenimo trukmė buvo tokia pat (77,7 m.), Kauno m. (77,6 m.), Druskininkų m. (77,2 m.) ir Palangos m. su Kretingos r. (77,1 m.) savivaldybės, kur vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo ilgiausia (2 pav.).

2 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais), 2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

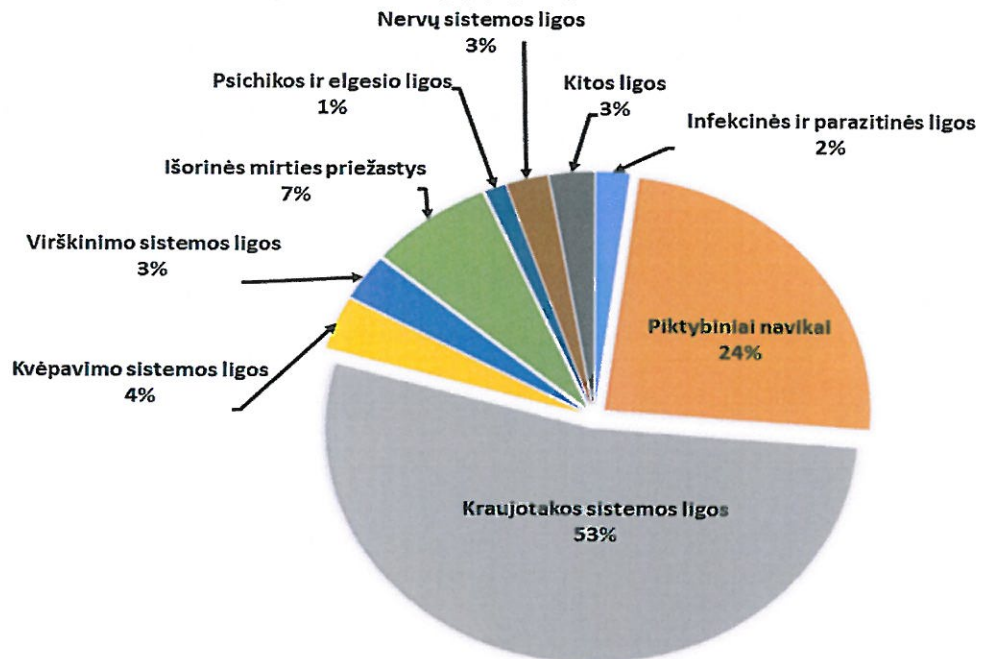
Mirtingumo statistika rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą. Todėl pateikiame 2016–2017 m. standartizuotų mirtingumo rodiklių pagal pagrindines mirties priežastis – Alytaus miesto ir Lietuvos palyginimą (pagal apskaičiuotą Alytaus miesto ir Lietuvos vidurkio santykį, „šviesoforo“ principas) (3 pav.).

3 pav. Standartizuotų Alytaus miesto mirtingumo rodiklių (100 000 gyv.) palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2016–2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

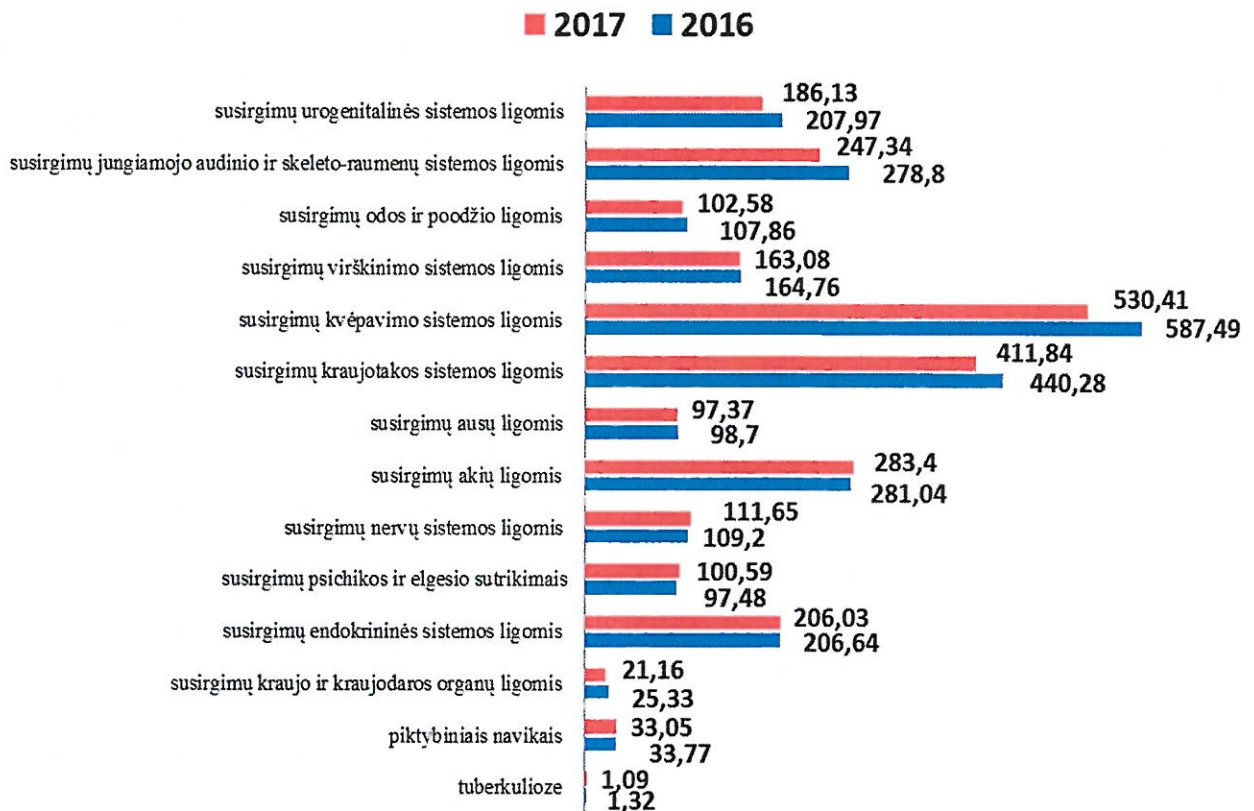
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. Alytaus mieste daugiausiai gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų (53 proc.), antroje vietoje pagal mirtingumą buvo piktybiniai navikai ir siekė 24 proc. mirusiųjų (4 pav.).

4 pav. Mirtingumas dėl priežasčių Alytaus mieste 2017 m. (proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir priežasčių valstybės registras

Iš viso užregistruotų susirgimų skaičius 2016–2017 m. Alytaus mieste (1 000 gyv.) skyrėsi nežymiai. Daugiausiai užregistruotų susirgimų buvo kvėpavimo sistemos ligoms (530,41 / 1 000 gyv.), tačiau mažiau nei 2016 metais (5 pav.). Taip pat lyginant 2016–2017 m. Alytaus mieste nežymiai padaugėjo akių ligų, nervų sistemos ligų, psichikos ir elgesio sutrikimo ligų.

5 pav. Iš viso užregistruota susirgimų pagal ligos grupes 2016–2017 m. Alytaus m. (1 000 gyv.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2017 m. Alytaus mieste gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų buvo 9,4 (Lietuvoje – 10,1). Alytuje gimė 491 kūdikis. Apibendrinant gimimų ir mirčių statistiką 2017 m., galima pastebėti, kad natūrali gyventojų kaita Alytaus mieste buvo neigiama, t. y. 1 000 gyventojų natūralus gyventojų prieaugis buvo 2,8 (-146 asmenys), tačiau duomenys geresni už 2016 m., prieaugis buvo 3,1 (-168 asmenys).

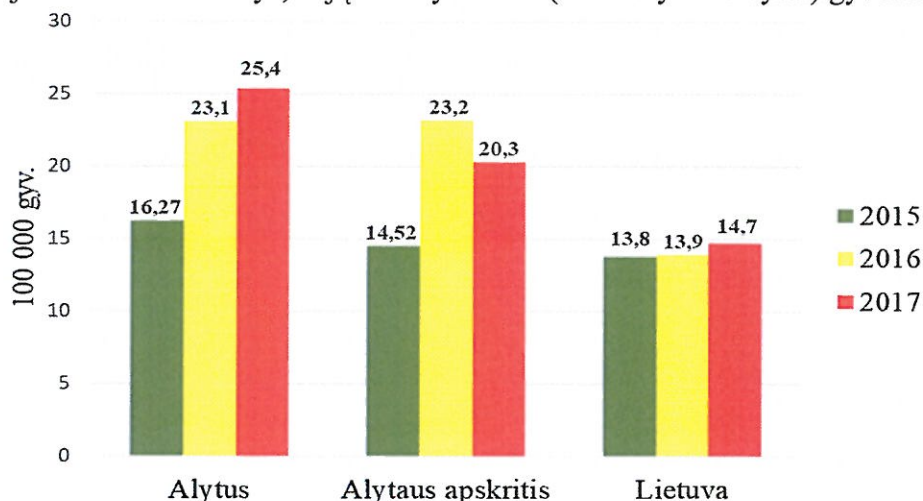
Kopija tikra

2. SPECIALIOJI DALIS.

Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas (raudonoji zona)

2.1. Mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo

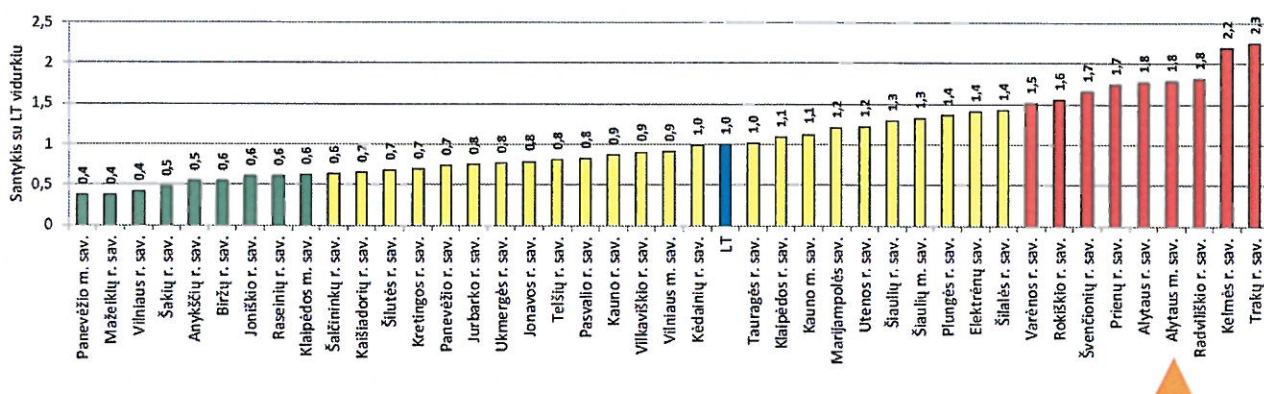
Analizuojant standartizuoto mirtingumo dėl nukritimų duomenis, 2015–2017 m. stebima, kad Alytaus mieste žymiai didesnis mirtingumas dėl nukritimų, lyginant su Lietuvos vidurkiu ir kas metai mirtingumas dėl nukritimų Alytau mieste vis didėja (6 pav.). Iš viso mirusiųjų nuo nukritimų Lietuvoje buvo 424 asmenys, iš jų 14 Alytaus m. (6 moterys ir 8 vyrai) gyventojai.

6 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimų 100 000 gyv. Alytaus mieste, Alytaus apskrityje ir Lietuvoje 2015–2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Savivaldybėse mirtingumo dėl nukritimų rodiklis pasiskirstęs netolygiai. Alytaus savivaldybės gyventojų mirtingumas dėl nukritimų 2017 m. viršijo Lietuvos vidurkį (7 pav.).

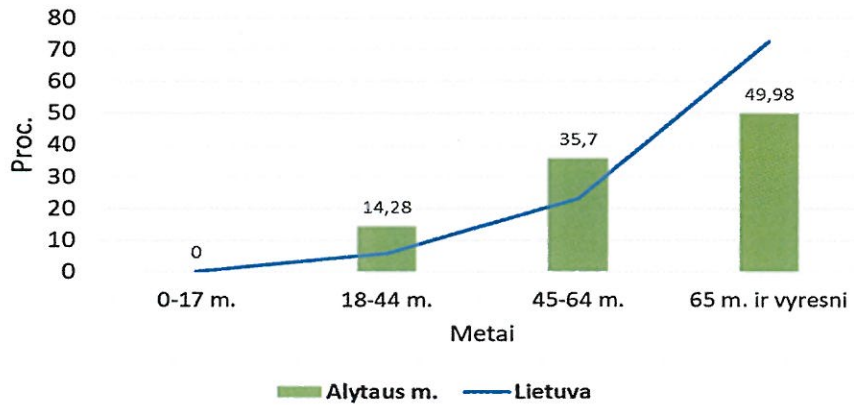

7 pav. Mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) savivaldybėse 100 000 gyv., 2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir priežasčių valstybės registras

Alytaus mieste 2017 m., kaip ir visoje Lietuvoje, dauguma mirusiųjų dėl nukritimų buvo 65 metų ir vyresni asmenys (8 pav.). Daugiausiai mirusiųjų buvo – nepatikslingas griuvimas (42,86 proc.) ir griuvimas lygioje vietoje (24,43 proc.).

Kopija tikra

8 pav. Mirusiųjų dėl nukritimų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes Alytaus mieste ir Lietuvoje 2017 m. (proc.).

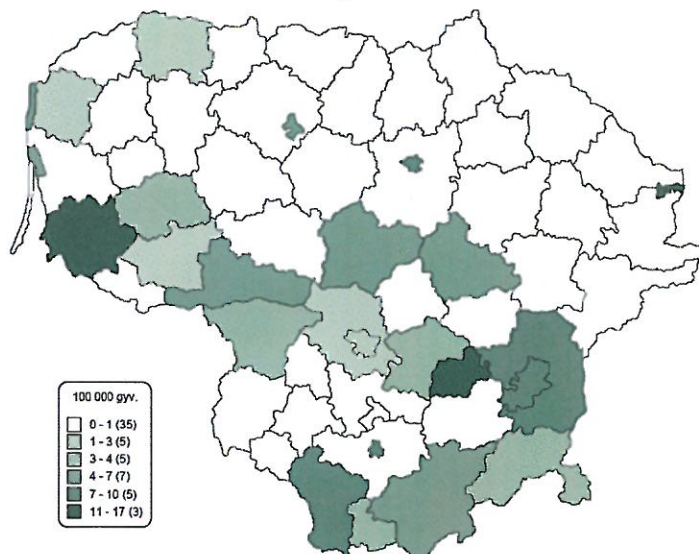
Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir priežasčių valstybės registras

Apibendrinant galima teigti, kad mirtingumas dėl nukritimų Alytaus mieste auga bei viršija Lietuvos vidurkį. Vertinant esamą situaciją ir toliau reikia stebėti mirtingumo dėl nukritimų rodiklius ir taikyti atitinkamas intervencijas.

2.2. Mirtingumas / standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu

Alytaus miesto mirtingumo rodiklio priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, analizė yra būtina, įgyvendinant Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programos tikslą – formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą. Narkotikų vartojimas sukelia labai sunkias socialines pasekmes bei sveikatos sutrikimus, kurie gali sąlygoti mirtį.

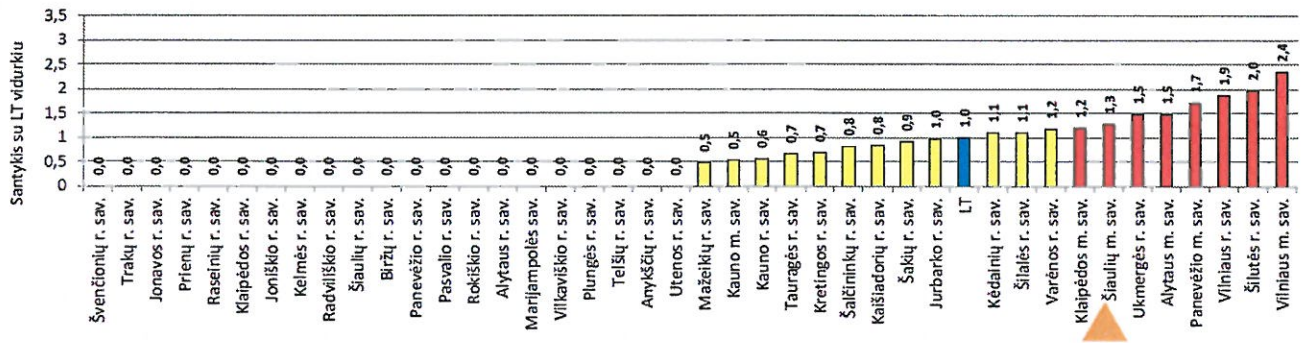
2017 m. didžiausias standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 100 000 gyv. rodiklis buvo fiksuojamas pietrytinėje šalies dalyje, Alytaus miesto savivaldybė taip pat patenka į šią zoną (9 pav.). Tuo tarpu 35-iose savivaldybėse per visus metus dėl minėtų priežasčių nebuvo nė vieno mirties atvejo.

9 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, 2017 m. (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12), 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

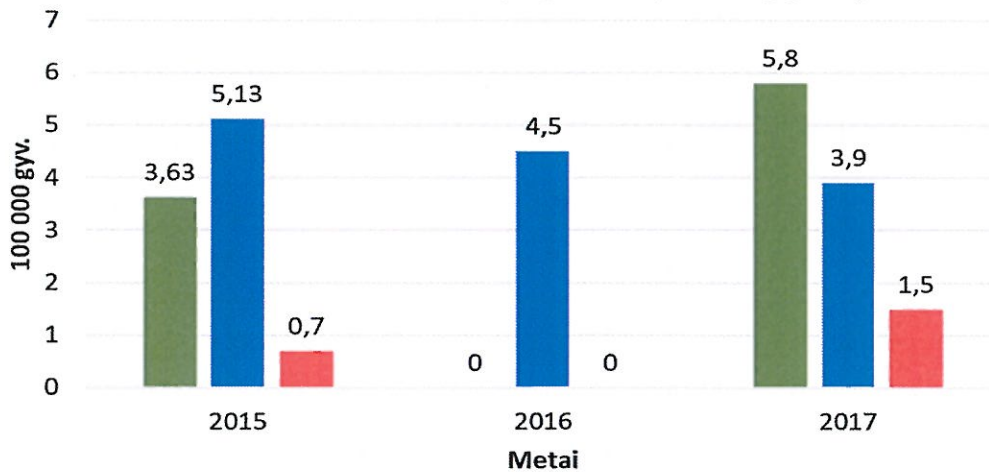
Lietuvoje dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo 2017 m. mirė 110 asmenų (mirtingumo rodiklis – 3,9/100 000 gyv.). Alytaus m. mirė 3 gyventojai (1 moteris ir 2 vyrai), mirtingumo rodiklis 5,8/100 000 gyv.) ir viršija Lietuvos rodiklį (10 pav.).

10 pav. Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 2017 m. (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priešasčių valstybės registras

Pagal 2015–2017 m. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenis, Lietuvos rodiklis nežymiai mažėja (11 pav). Alytaus miesto rodiklis nestabilus, 2016 m. mirties atvejų Alytaus m. nebuvo, tačiau 2017 m. viršino Lietuvos normą ir patenka į raudonąją zoną.

■ Alytaus m. sav. Rodiklis ■ Lietuvos rodiklis ■ Santykis: savivaldybė/Lietuva

11 pav. Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 2015–2017 m. Alytaus m. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

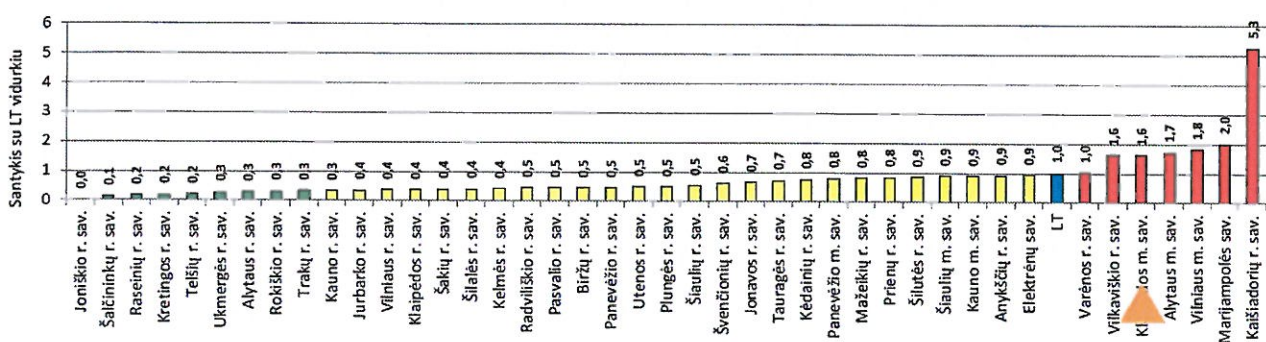
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2017 m. mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, pagal amžiaus grupes Alytaus mieste buvo tarp 18–44 m. gyventojų. Taip pat Lietuvoje didžiausią dalį mirusiųjų sudarė šios amžiaus grupės asmenys.

2.3 Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)

Mirtingumas dėl narkotikų vartojimo Alytaus mieste yra labai susijęs, nes padidėję nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Alytaus m.

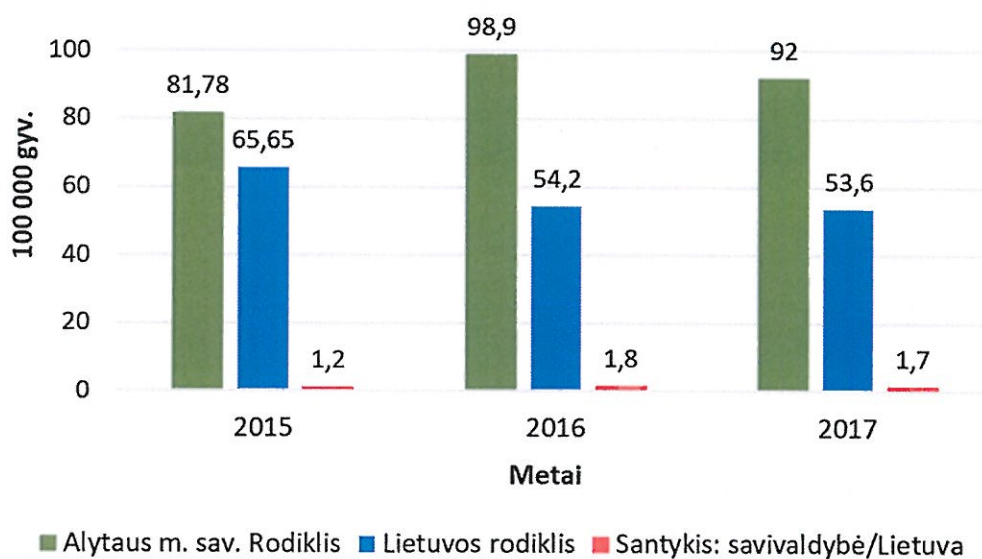
2017 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, iš viso Lietuvoje buvo 1 516 (53,6/100 000 gyv.). Šios rūšies nusikalstamos veikos didžiausi rodikliai siekė Kaišiadorių r., Marijampolės, Vilniaus m., Alytaus m. ir Klaipėdos m. savivaldybėse (12 pav.).

12 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 2017 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

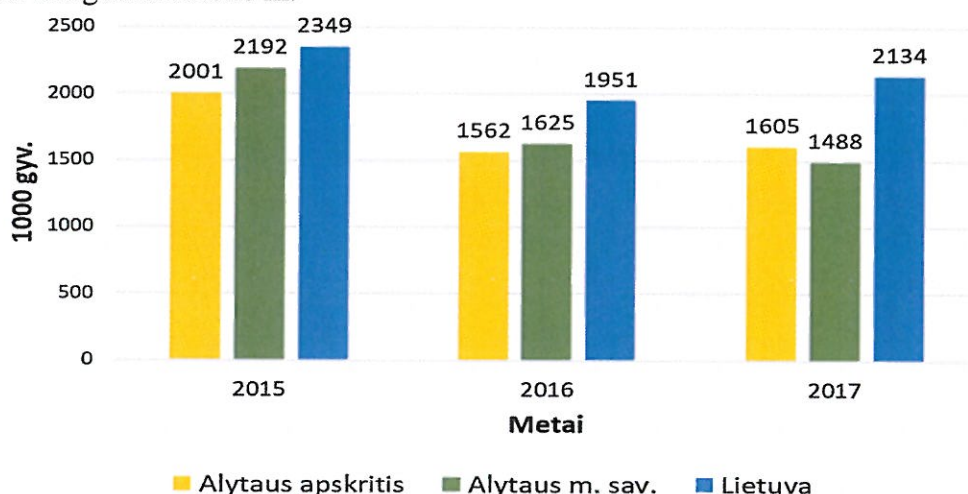
Alytaus miesto savivaldybėje 2015–2017 m. nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, yra didelės ir viršija Lietuvos rodiklį (13 pav.). 2017 m. Alytaus mieste kontrabandos narkotinėmis medžiagomis šiek tiek sumažėjo (92/100 000 gyv.), tačiau išliko raudonoje zonoje.

13 pav. 2015–2017 m. nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), Alytaus m. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės informacijos duomenimis, užregistruotos nusikalstamos veikos Alytaus mieste lyginant 2015–2017 m. – mažėja (14 pav.). 2017 m. užregistruota nusikalstamų veikų Alytaus m. 1 488 / 1 000 gyv. ir nesiekia Lietuvos rodiklio (2 134 / 1 000 gyv.). Alytaus m. ištirtų nusikalstamų veikų 2017 m. buvo 48,8 proc., 1,4 proc. daugiau nei 2016 m.

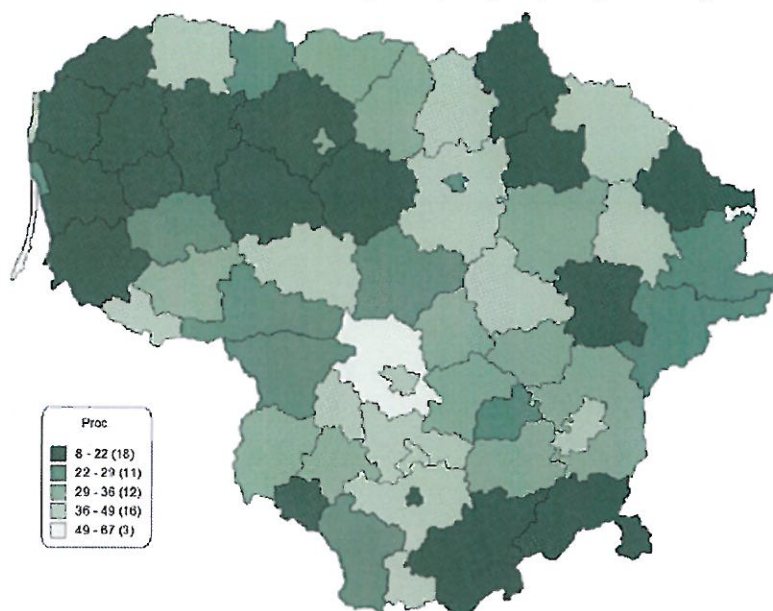

14 pav. Užregistruotos nusikalstamos veikos 2015–2017 m. Alytaus apskrityje, Alytaus m. sav. ir Lietuvoje (1000 gyv.).

Šaltinis: Ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinė informacija

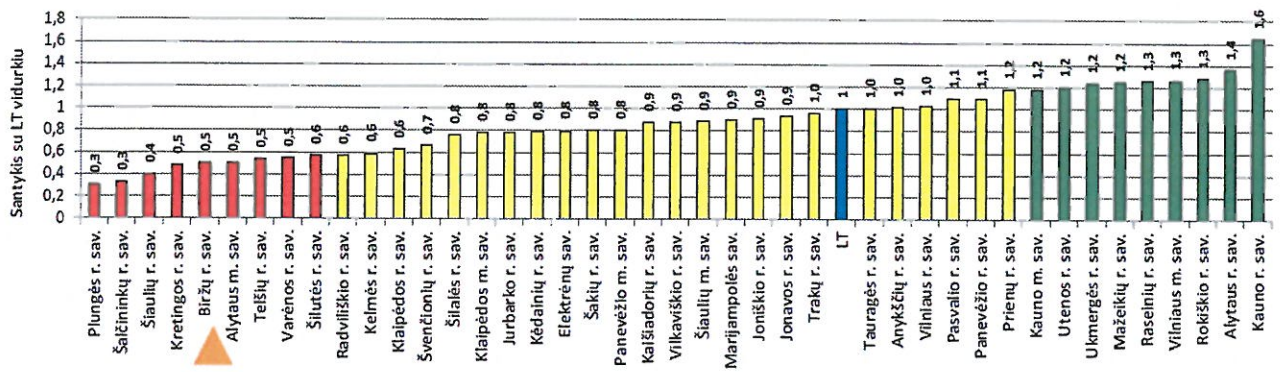
2.4. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis

Dėl teigiamo poveikio ir kūdikio, ir motinos sveikatai Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) rekomenduoja kūdikius iki 6 mėn. maitinti vien tik motinos pienu. Alytaus m. savivaldybė ir kitos 17 savivaldybių nesiekia Lietuvos rodiklio – 34,3 proc. (15 pav.). ir patenka į raudonąją zoną (16 pav.).

15 pav. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) 2017 m.

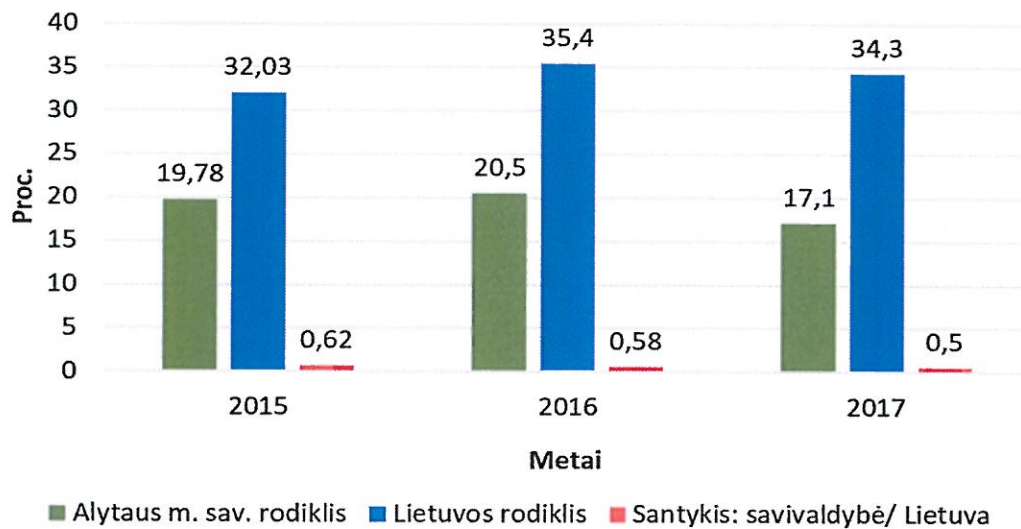
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

16 pav. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) 2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, 2015–2017 m. Alytaus miesto ir Lietuvos duomenis stebima, kad Alytaus mieste 2017 m. žymiai mažiau motinų maitino kūdikius krūtimi (17,1 proc.), rodiklis yra dvigubai mažesnis už Lietuvos bendrą rodiklį (17 pav.).

17 pav. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) 2015-2017 m. Alytaus m. ir Lietuvoje.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Kopija tikra

3. ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO VYKDYTI TYRIMAI

3.1. Alytaus miesto jaunų žmonių (16 – 22 m.) Saugaus eismo kompetencijos įvertinimo tyrimas 2017 m.

Jaunų žmonių sužalojimai kelių eismo įvykiuose Lietuvoje, taip pat ir pasaulyje yra opi problema, kuri vis dar nėra sprendžiama. Analizuojant profilaktinės veiklos galimybes, nustatyta, kad edukacinė veikla yra viena iš pagrindinių profilaktikos priemonių mažinant dėl jaunų žmonių sužalojimų kelių eismo įvykiuose patiriamą žalą.

2017 m. tyrimo tikslas – įvertinti Alytaus miesto jaunų žmonių (16–22 m.) objektyvias priežastis, lemiančias jaunų žmonių traumatizmą kelių eismo įvykiuose. Siekdamas tai nustatyti, Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras anoniminės anketinės apklausos būdu apklausė 356 Alytaus miesto gyventojus. Tyrime dalyvavo 356 jauni žmonės, iš jų 51 proc. apklaustųjų sudarė merginos, 49 proc. – vaikinai. 81 proc. apklaustųjų sudarė 16–18 m. amžiaus respondentai, 19 proc. apklaustųjų sudarė 19–22 m. amžiaus respondentai.

Tyrimo duomenimis, 54,6 proc. vaikinų ir 45,4 proc. merginų teigė, kad bent kartą gyvenime važiuavę TP būdami vairuotojais ar keleiviais, kuomet TP vairuotojas galbūt buvo išgėręs daugiau alkoholio nei leidžia įstatymas. 58,8 proc. vaikinų ir 41,2 proc. merginų teigė, kad jiems yra tekę būti TP, kai transporto priemonės vairuotojas galbūt vartojo narkotines medžiagas. Merginos dažniau teigė, kad joms yra tekę būti TP, kuomet maksimalus leistinas greitis buvo viršijamas daugiau nei 30 km/h (atitinkamai 50,2 proc. ir 49,8 proc.).

Tyrimo rezultatai parodė, kad vaikinai yra labiau linkę manyti, kad nebūtina laikytis Kelių eismo taisyklių, jei žinai, kad nebūsi nubaustas. Merginos labiau linkę nesutikti su teiginiu „Jei žmogus nusprendė pažeisti Kelių eismo taisykles – tai tik jo reikalas“.

20 proc. vaikinų ir 19 proc. merginų teigė, kad „Draugai mane vertins neigiamai, jei, būdamas automobilyje, paprašysiu vairuotojo vairuoti saugiau“, todėl darome išvadą, kad potencialiai pavojingose situacijose vaikinai dažniau pasiduoda savo bendraamžių įtakai.

Statistiškai reikšmingai respondentai pripažino labiausiai pavojingus užsiėmimus: važiavimą TP šaltuoju metų laiku su padangomis, skirtomis važiuoti vasarą, vairavimą susirašinėdami SMS žinutėmis ir kalbėdami mobiliuoju telefonu, vairavimą TP būdami neblaivūs.

Respondentai išsakė nesaugiam eismui keliuose palankų požiūrį. Statistiškai reikšmingesnis požiūris buvo vaikinų nei merginų į tokias situacijas: nebūtina laikytis Kelių eismo taisyklių, jei žinai, kad nebūsi nubaustas, yra būdų, padedančių greičiau pašalinti alkoholį iš organizmo.

Vaikinų ir merginų vertybinė orientacija daugeliu atvejų skyrėsi. Statistiškai reikšmingų sąsajų apie respondentų vertybinės orientacijos sąsajas su jų elgesiu kelyje nustatyta tarp keleto vertybių: naudingumas buvo pripažintas svarbesne vertybe tarp merginų nei vaikinų, o sąžiningumas buvo pripažintas svarbesne vertybe tarp vaikinų nei merginų. Tuo tarpu vaikinai tokioms vertybėms, kaip mylintis, logiškumas, sąžiningumas, atsakingas, skyrė aukštesnes vietas nei merginos.

Nustatyta, kad galimybė ištraukti į rizikingą elgseną yra didesnė tarp vaikinų nei merginų.

Galimybė ištraukti į sveikatai pavojingą elgseną yra mažesnė, kai: respondentas kritiškai vertina riziką; išsako saugaus eismo principams palankų požiūrį.

IŠVADOS

1. Alytaus miesto savivaldybės rodiklių reikšmės lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais pasiskirsto taip: 29 proc. rodiklių patenka į geresnę kvintilių grupę (žalioji zona), 54 proc. patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona) ir 17 proc. patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (raudonoji zona).
2. 2017 m. Alytaus mieste gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų buvo 9,4 (Lietuvoje – 10,1). Alytuje gimė 491 kūdikis. Apibendrinant gimimų ir mirčių statistiką 2017 m., galima pastebėti, kad natūrali gyventojų kaita Alytaus mieste buvo neigiama, t. y. 1 000 gyventojų natūralus gyventojų prieaugis buvo -2,8 (-146 asmenys), tačiau duomenys geresni už 2016 m., prieaugis buvo -3,1 (-168 asmenys).
3. Analizuojant 2017 m. Alytaus miesto savivaldybės sveikatos rodiklių profilį matyti, kad Alytaus miesto savivaldybės gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (77,7 m.) didesnė už Lietuvos vidurkį (75,7 m.), taip pat pailgėjo 2,2 metais ir patenka į Lietuvos vidurkių geresnę kvintilių grupę (žalioji zona).
4. Alytaus miesto standartizuoto mirtingumo / mirtingumo dėl nukritimų rodiklis viršija Lietuvos vidurkį ir kas metai vis didėja. 2017 m. duomenimis, standartizuotas mirtingumas dėl nukritimų buvo 25,4 atv. / 100 000 gyventojų, Lietuvoje 14,7 atv. / 100 000 gyv., dauguma mirusių dėl nukritimų buvo 65 metų ir vyresni asmenys. Daugiausiai mirusiųjų buvo – nepatikslintas griuvimas (42,86 proc.) ir griuvimas lygioje vietoje (24,43 proc.).
5. Lietuvoje dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo 2017 m. mirė 3 Alytaus m. gyventojai (1 moteris ir 2 vyrai), mirtingumo rodiklis 5,8 / 100 000 gyv. ir viršija Lietuvos rodiklį. Mirtingumas pagal amžiaus grupes Alytaus mieste buvo tarp 18–44 m. gyventojų.
6. Mirtingumas dėl narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo Alytaus mieste yra labai susijęs, nes padidėję nusikalstamo veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Alytaus mieste ir patenka į Lietuvos vidurkių prasčiausią kvintilių grupę (raudonoji zona). Tikėtina, kad narkotinių ir psichotropinių medžiagų prieinamumas yra viena iš mirtingumo priežasčių.
7. 2017 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, iš viso Lietuvoje buvo 1 516 (53,6 / 100 000 gyv.). Alytaus miesto savivaldybė viršija Lietuvos rodiklį, tačiau šiek tiek sumažėjo, 2017 m. Alytaus mieste mirtingumas buvo 92 / 100 000 gyv., 2016 m. – 98,9 / 100 000 gyv.), tačiau išliko raudonoje zonoje.
8. Alytaus mieste 2017 m. žymiai mažiau motinų maitino kūdikius krūtimi (17,1 proc.), rodiklis yra dvigubai mažesnis už Lietuvos bendrą rodiklį (34,3 proc.) ir patenka į Lietuvos vidurkių prasčiausią kvintilių grupę (raudonoji zona).

Kopija tikra

REKOMENDACIJOS

- Skatinti ir palaikyti tolimesnį asmens ir visuomenės sveikatos įstaigų bendradarbiavimą, Alytaus mieste įgyvendinant profilaktikos veiklą / programas, gerinant Alytaus miesto gyventojų sveikatos būklę.
- Raginti gyventojus reguliariai tikrintis profilaktiškai ir dalyvauti valstybės finansuojamuose prevencinėse programose, siekiant padidinti ankstyvą ligų diagnostiką.
- Gerinti vykdomos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programos informacijos sklaidą, tęstinumą, gyventojų motyvaciją ir pritraukimą dalyvauti šioje programoje.
- Gerinti gyventojų informavimą sveikos gyvensenos skatinimo, neinfekcinių ligų (cukrinio diabeto, širdies ir kraujagyslių ligų) temomis, organizuoti infekcinių ligų apsisaugojimo būdų praktinę veiklą.
- Inicijuoti Alytaus mieste psichikos sveikatos gerinimo, priklausomybių ligų prevencijos, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, fizinio aktyvumo ir sveikos mitybos skatinimo priemonių įgyvendinimą.
- Kurti saugią Alytaus miesto aplinką, diegti saugaus eismo užtikrinimo priemones avaringiausiose miesto zonose, mažinant gyventojų traumatizmą.
- Siekiant sumažinti mirtingumo dėl nukritimo skaičių, siūloma organizuoti mokymus pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems griuvimų prevencijos klausimais, vykdyti įvairias fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti senų žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių.
- Atsižvelgiant į didelį vyresnio amžiaus žmonių susižalojimo dėl nukritimų skaičių, rekomenduojama skatinti jų fizinį aktyvumą, vykdyti įvairias fizinio aktyvumo programas, galinčias sumažinti senų žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių.
- Raginti mamas, kūdikius iki 6 mėn. maitinti vien tik motinos pienu, dalyvauti renginiuose skirtuose jaunuoms šeimoms.
- Vykdamt psichoaktyvių medžiagų (narkotinių medžiagų) vartojimo prevenciją būtina skirti didelį dėmesį ne tik šviečiamajai veiklai (informacinių leidinių, seminarų, paskaitų organizavimams), bet ir atkreipti didelį dėmesį į nusikalstamumo ir disponavimo narkotinėmis medžiagomis veiklą. Informuoti visuomenę, kad sužinojus apie nusikalstamą veiklą reikia pranešti tam skirtoms instancijoms.

Kopija tikra

Tarybos ir mero sekretoriato
vyriausioji specialistė

Loreta Petkevičienė

2019-01-07

